

s silo, in brez vsega nasprotovanja začeta in nadaljevana, vendar-le se je popolnoma pokazila. Država avstrijska je prišla na mejo pogube. Sedaj še le se je potreba spoznala, da se državno krmilo mora na drugo pot ukreniti, in to spoznanje rodilo je oktobersko diplomu. Ta diploma je bila povsod z velikimi nadami in z veliko radostjo sprejeta. Sklicevaje se na pragmatično sankcijo se je iz jedne strane državi vse pridržalo, kar jej je potrebno, da obdrži svoj mogočen položaj, iz druge strani pa se je deželam zopet povrnila samostojnost in javno priznala. Ako bi se bilo to načelo neoskrunjeno izpeljavalo, marsiktero grenko in žalostno skušnjo zadnjih deset let bi si bili lahko prihranili. — Namesti tega se je napravila druga poskušnja s centralizacijo in sicer v obliki ustavne ednotne države (februarska ustava). A tudi ta skušnija ni se sponesla ugodno. Ker je država vsled tega v drugič došla do roba pogube, spoznala se je potreba, da se mora vsaj deželam ogerske krone povrniti njih staro pravo. Danes pa za to gré, da se vsem kronovinam in deželam ona samostojnost vrne, katero so od starodavnih časih imele. Ne bojte se za državo! Kar je potrebno za mogočni njen položaj, to bode vsaka dežela gotovo drage volje državi prepustila. A vsa druga moč bode državo prešinila, ako ona svoje dele ne samo mehanično zjedini, ampak timveč zadovoljne in samostojne dežele v organizem zdravega života složi. Danes ne stojimo več kraj pogube. S hladnokrvnim prevdarjenjem moremo dela se lotiti in vredbe napraviti, ktere se skladajo z zgodovino naše države in ktere so pripravne, da nas složne in močne naredé, ako državi pretí kaka nevarnost.

Primerno zgodovinskemu položaju posamesnih dežel izreka četrta točka resolucije, da je porazumljenje krone (cesarja) s posamesnimi deželnimi zbori edina pot, ki pelje k temu cilju. Ta izrek pa je treba tako razumeti, da s tem nikakor ni oblika vže izražena, kako naj bode prehod iz naših sedanjih razmer v nove vredbe, ki se imajo še le stvariti. Po mojem mnenju so sostavitelji resolucije jako pametno ravnali, da o tej stvari kar nič niso opomnili, kajti ta stvar zavisi od različnih predpogojev in od okolnosti, ki jih še le vsak trenutek za-se rodi.

Poslednja točka resolucije povdarja posebno to, da se morajo delegacije ukrepiti, in tirja njih neposredno volitev po deželnih zborih. Ako se tudi vredba delegacij ne more priznati za dovršeno stvar, vendar ima veliko pomembo, kajti po delegacijah se je prvičkrat na postavnem potu realna unija med Ogersko in drugimi kraljestvi in deželami pripoznala. Neposredna volitev po deželnih zborih samih ne bi veliko spremenila v dosedanjem ravnanju, ker naše delegacije ne voli državni zbor, ampak le državni poslanci jedne in druge dežele, in sicer v skupinah, ki so tudi zato od deželnih zborov pooblašteni. To pravo se dakle prav lahko in brez zapreke prenese na pooblastitelje, to je, na deželne zbere.

S tem sem vse točke resolucije na kratko opisal. Sprejem te resolucije bode gotovo znamenit in merodajen za bodočnost našo. V vseh deželah bode ta resolucija odmevala in potem odtod tem silneje odjekala.

Končaje priporočam toraj sprejem vseh toček resolucije.

Književnost.

Vseslovanska knjižnica

se je vtemeljila v Odesi na tamošnjem vseučilišči in sicer iz zgolj prostovoljnih prineskov in darov. Začetkom maja t. l. imela je že 2500 zvezkov v ruskem,

bolgarskem, srbsko-hrvatskem, staroslovenskem, poljskem, českem in lužičko-srbskem jeziku, vrh tega nekoliko knjig v klasičnih in današnjih evropskih jezicah. Nabrali so tudi že nekoliko slik, rokopisov in v denarji 1200 rubljev. — Kdor bi tej knjižnici hotel darovati knjig, podob, rokopisov, fotografij, naj pošlje dar ali opravišču časnika „Zukunft“ na Dunaji, ali pa v knjigarnico J. L. Kober-a ali Dattel in Gregr-a v Prago.

* „Časovi“ v 7. zvezku, ki ga ravnokar marljivi pisatelj g. Velimir Gaj v Zagrebu napoveduje, prinesó v hrvaškem jeziku izvirno pripovedko pod nadpisom: „Ljudmila“ i pa „Pogled po slavenskom svietu“. Kakor „Ljudmila“ utegne obče vrlo zabavna pripovedka biti, tako zanimiv tudi „Pogled po slavenskem svetu“. Knjiga bode obsegala 10 tiskanih pól v lični osmerki. Cena knjigi je le 80 soldov. Naročnina se pošilja najbolje po nskaznicah naravnost v Zagreb izdatelju samemu; kdor naročnino naprej pošlje, dobí knjigo brez poštnih stroškov. Na 10 naročenih iztiskov prejme se 11 brezplačno.

* „Dubrovnik“, zanimivega hrvaškega zabavnika, ki izhaja v Dubrovniku, je prišlo na svitlo dosehal 5 zvezkov, ki obsegajo: I. Marija, povijest Konavoska Mate Vodopića. — Nebožija komedija, pisao Šišman Krasinjski, s poljačkoga preveo P. B. — II. Nebožija komedija 2. dio. — Gjak iz Kavkaza polag Lermon-tova, iz ruskoga preveo Stjepan Buzolić. — III. Ogranci za istoriju Crne Gore, napisao Vuk Vrčević. 1. Smrt Vladike Petra I. i povladičenje Petra II. 2. Osuda na smrt jedne žene, koja je ubila nehotice svojega muža. 3. Kratko pregledanje Omer Pašine vojne na Crnu goru god. 1853. — Prijevodi iz grčke Antologije Dra. Gjura Hidže Dubrovčanina († 1833). — IV. Pozdrav Dubrovniku s njemačkoga Ide Düringsfeld preveo I. August Kaznačić. — Ane Vitaljkinja (narodna dubrovačka). — Cavtajske gjevojke (narodna). — Lukijanova skupština bogova s grčkoga preveo i po koju opasku nadadao F. G. — Luko mali, riječka pripovijetka J. Stojanovića. — Boka kotorska, napisao St. Ljubiša. — Negjela pobjed na Brsaljam (šaljiva). Šarade R. Š-a. — V. Naš jezik tijekom naše književnosti u Dubrovniku od Luko Zore. — Komedija Nikole Nalješковиća († 1583). — Epigrafa Lovru Kukuljici. — Pripovjetke povjesni dogogjaji Stjepana Ljubiše. 1. Prodaja patrijare Brkića. — VI. vezek prinese: Prodaja patrijare Brkića. 2. Kanjoš Macedonović. — Arkulin komedija u 5 čina Maroje Držića. —

„Komu je omiljela dobra narodna zabavna knjiga — piše izdajatelj Dragutin Pretner — može jošte primiti uz pretplatnu cijenu od 1 for. 20 novč. „Dubrovnik zabavnik narodne štionicice III. tečaj“ ako pošalje pretplatninu prije, nego što 6. svezak ugleda svjetlo. Čim 6. svezak izagje, nastupit će povišena knjižarska cijena.“ Naročnina se pošilja tiskarnici Pretnerjevi v Dubrovnik.

Ljubav do doma.

Posvečeno gospodičini Lucinki Kraljičevi 16. julija 1871.

Ljubiti dom, to je svetó,
Ker to vелеva nam nebó,
Tedaj spolnujmo to postavo,
Da bomo domu v večo slavo;
Ljubav do doma, sveti žar,
Nam góri v srci vsikedar!

Ljubiti dom najlepša čast,
Ta bodi naša sladka last:

Pred svetom vsem svoj dom ljubímo,
Z besedo, delom, to vršimo;
Vsak bodi krepek in srčan,
Da nam napoči bolji dan!

Ljubiti dom gre iz srcá,
Ljubezen srčna le veljá:
Za dom, če treba je trpeti,
Če tudi treba za-nj umreti,
Naj nič strašilo nas ne bo;
Za dom trpeti je sladkó!

Ljubiti dom ne gre le zdaj,
Ljubiti dom gre vekomaj:
Oj bratje, sestre, prisezimo
In domu zvéstost ohranimo,
Da blagoslavlja večni čas
Ljubav do doma v grobu nas!

Fr. Cimperman.

Mitologične preiskave.

Pregina, mitično bitje starih Slovencev.

Spisal Davorin Trstenjak.

Kedar poleti med gromom in bliskom huda burja piše in žitno latovje giblje in prevrača, stoka kmet in pravi: „oj! ti nesrečna pregina, kaj si mi škode napravila.“

Kaj neki pomeni ta beseda?

Jaz jo razlagam iz besede „preginem“ in mislim, da je sestavljena iz prepozicije pre in ginoti; — ginoti (ГЫНЪТИ) pa stoji za gibnoti (ГЫБНЪТИ). Te besede prvotni pomen je gotovo plicare, zato gibnica, gibek, flexibilis. Iz pomenov: plicare, flectere, pa so se obražili pomeni: premage, pogibelji, zgubitka (primeri: guba, ptica, falte) pogubljenja, lik nemškim: winden, plicare, flectere in überwinden, superare.

Pregina (прѣгина) toraj stoji za: прѣгъвна — přegijbna, in znači: flectens, plicans, procellans, curvans, die beugende, verflechtende, umkehrende, primeri latinsko: procella, Sturm, in procello; gibljem, prevračam. Tudi Belostenec¹⁾ tolmači přegijbjem v: procello, capero, corrugo, staroslov. pregybanje, plicatio, pregnoti za pregybnoti, plicare.*)

V staroslovenščini nahajamo: pregynia. Miklošič²⁾ je pristavil pri tej besedi: „sensus dubius“; vendar iz konteksta stavkov, v katerih se nahaja, se že razjasnuje pomen, ker „v preginjeh in v neobhodnih gorah“ kaže na zadelan, zaprečen pot, toraj so preginje: Windungen, durch Gestrüpp verflochtene Wege, Schluchten (schlucht od schlingen = winden), Abgründe, Biegungen itd. Stavek iz staroslovenskega virnika, ktereга Miklošič navaja, in v katerem nahajamo „mjestjeh pregynenih“, „pustijną pregynenoe“, se drugače ne more razlagati, kakor: locis flexis curvatis, locus desertus, curvus, flexus itd.

Tudi pri starih Rusih najdemo mitično bitje: Pe-

¹⁾ Belostenec „Gazophyla“ s. v: přegijbjem.

*) Primeri še srbsk. pregnuti za přegibnuti 1) biegen, beugen, 2) entschliessen, ker odločitva je nagnenje na eno stran, zato črnogorsk. preginjač, der Entschlossene, primeri starosl. lončiti, definiré, iz korenike: lonk, lenk, curvare, beugen, poginjati se, vorwärts neigen.

²⁾ Miklošič „Lex. paleosl.“ s. v.

regyna. Visokoučeni Sreznevski¹⁾ priobčuje iz starega rokopisa „Uklanjajsja pred Bogom nevidimym: moljaščih člvk (človek) rodu i roždenicam (naše rojenice), Perunu i Mokoši i Pregyni = Pregini, ker pere je ruska oblika, staroslov. прѣ, novoslov. pre.*) (Kon. prih.)

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

IV. (nadaljevanje.)

Tako, kakor sem ravnokar popisal stvar, nič prenapel, nič odvzel, argumentirajo proletarci in njihovi socijalistični vodje. Kdo bo tajil, da ne bi bilo mnogo istine v njihovih besedah? In kaj so nasledki tega? Da se tem enostranskim svobodnjaškim in liberalnim naporom nasproti postavljajo isto tako enostranski naporí vse zjednačiti. Ti naporí cikajo na to, da bi se z močjo in z voljo cele skupine (na priliko: države, komune) vsem državljanom enaka mera vseh vžitkov osigurala. V to ime, da bi se pa to dalo vresničiti, mora se po mnenji komunistov vse privatno premoženje v skupno premoženje združiti, in da se to skupno premoženje ne le samo vzdržuje, temuč tudi pomnožuje, mora država „vse delo organizirati“. Na tej podlagi bi se potem vsem enaki vžitki zagotovili.

Liberalizem postane prav lahko v svojih razmerah napram državi preveč centrifugalen, med tem ko hoče komunizem preveč vse v državi vsredotočiti. Ako vlada nebrzdana svoboda v narodno-gospodarstvenih zadevah, postanejo „svobodne“ fabrike***) postavno dopuščene, vekovite ječe za proletarca, protivna bi pa spet bila država, osnovana na komunističnih načelih, posilna delalnica v velikem slogu. Schäffle***) je pisal ravno o tem 1870. leta, da, ako bi ekonomični liberalizem enostransko nadvladal, ima se človeško društvo po pravici bati strašanskih komunističnih udarcev. In mož je bil dober prerok, kajti še ne dobro leto potem se je pariška komuna z grozovitimi čini pokopala, o čemur bomo pozneje obširno govorili.

Naloga našega časa je, da se to, kar je resničnega in dobrega, ravno tako iz liberalizma kakor iz komunizma izbere in zveže, da se ogibljemo napak obeh sistem in da z vsem trudom za tem težimo, da se osebna svoboda in društvena enakost v istem razmerju razvijate. Ta težnja gré za tem, da se morajo vsem po javni vlasti vnanja tla osebne svobode ohraniti, ali ob enem se morajo pa tudi divji izrastki te svobode toliko prikrajšati in opravičiti, da se bo kolikor toliko za zmirom prilika odvzela, ako bi nekteri bogataši siromaškega proletarca tlačili, teptali in vničevali. To tretjo težnjo imenujejo najnovejši národní ekonomični federalizem. Izpovemo tu, da tudi spadamo po svojem mišljenju in osvedočenju v krog ekonomičnih federalistov. Cilj in konec ekonomičnega

¹⁾ Sreznevski „Archiv istoričk. i juridič. svjedjenij. Kolačeva. cast. 2. otdjel 1. str. 114.

*) Staroslov. ГЫНЪТИ, gynoti, je že Miklošič postavil k: ГЫБНЪТИ, gybnoti, vendar pomen: perire je že drugotni, prvotni je: flectere, plicare, curvare.

**) Nemški národní ekonom grof Soden piše že pred 60 leti: Die sogenannten freien Fabriken sind nichts anderes als permanente Zuchthäuser der schlimmsten Art für das arme Proletariat.

Pis.

***) „Socialismus und Kapitalismus“ na 159. str.